

VẤN ĐỀ SỬ DỤNG TÌNH HUỐNG SƯ PHẠM TRONG KIỂM TRA - ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP MÔN GIÁO DỤC HỌC Ở ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

• ThS. TRỊNH THUY GIANG

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2

1. Đặt vấn đề

Kiểm tra- đánh giá (KT-ĐG) kết quả học tập của người học là một khâu không thể tách rời và có vai trò hết sức quan trọng của quá trình dạy học. Quá trình dạy học tồn tại với tư cách là một hệ thống thì KT-ĐG kết quả học tập của người học có vai trò tích cực trong việc điều chỉnh hệ thống đó. Chính vì thế, KT-ĐG kết quả học tập luôn là cơ sở cho việc đổi mới nội dung, chương trình dạy học, đổi mới cách dạy, cách học trong các nhà trường. Do vậy, KT-ĐG trong giáo dục nói chung và trong dạy học nói riêng ở các cấp học là vấn đề luôn được quan tâm.

Nghị quyết 14/2005/NQ-CP ban hành ngày 2 tháng 11 năm 2005 về "Đổi mới cơ bản và toàn diện giáo dục đại học Việt Nam giai đoạn 2006-2010" chỉ ra rằng "...phải tiến hành đổi mới từ mục tiêu, quy trình, nội dung đến phương pháp dạy và học, phương thức đánh giá kết quả học tập...". Tuy nhiên, để thực hiện nghị quyết này có hiệu quả thì việc đổi mới KT-ĐG kết quả học tập ở các cấp học nói chung và ở đại học nói riêng cần phải tính đến đặc trưng của mỗi môn học. Việc sử dụng tình huống sư phạm (THSP) trong KT-ĐG kết quả học tập môn Giáo dục học ở trường đại học sư phạm có thể coi là một trong những biện pháp đạt được yêu cầu đó.

2. Vài nét về môn Giáo dục học

Giáo dục học (GDH) là môn nghiệp vụ có vị trí hết sức quan trọng trong chương trình đào tạo giáo viên ở các trường sư phạm. Môn học này không những cung cấp cho sinh viên (SV) hệ thống những tri thức cơ bản về lí luận dạy học, lí luận giáo dục mà còn hình thành cho họ những kĩ năng cơ bản của nghề dạy học - kĩ năng tổ chức hoạt động dạy học và giáo dục, kĩ năng giải quyết các tình huống sư phạm (THSP).

Việc sử dụng THSP để đánh giá kết quả học tập môn GDH không những phù hợp với đặc trưng của môn học này mà còn rút ra được những kết luận tương đối toàn diện cho việc đánh giá chất lượng dạy học môn GDH về thực trạng kĩ năng thực hành nghề dạy học của SV sư

phạm. Trên cơ sở đó có thể đưa ra được những giải pháp phù hợp cho việc nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên ở đại học sư phạm hiện nay.

3. Một số tồn tại trong KT-ĐG kết quả học tập môn GDH ở đại học sư phạm hiện nay

- KT-ĐG chưa sát với mục tiêu của môn GDH. Các đề thi chỉ mới đánh giá được một phần kiến thức của môn GDH học mà chưa đánh giá được kĩ năng thực hành nghề dạy học của SV.

- Các bài kiểm tra học trình, bài thi học phần của môn GDH chỉ đòi hỏi SV nhớ, hiểu bài, chưa chú trọng nhiều đến việc đánh giá năng lực phân tích, năng lực tổng hợp hoá, khái quát hoá, năng lực đặt và giải quyết vấn đề của SV.

- Các đề thi chưa đề cập đến việc kiểm tra kĩ năng tổ chức hoạt động dạy học và giáo dục, kĩ năng giải quyết THSP của SV.

- Chưa phát huy hết vai trò của KT-ĐG trong việc điều khiển, điều chỉnh quá trình dạy học môn GDH, đặc biệt là ít có tác dụng điều chỉnh động cơ, mục tiêu học tập môn học này của SV.

- Các bài kiểm tra, bài thi chủ yếu với mục đích lấy điểm cho môn học và ít nhiều mang tính chủ quan của người ra đề và người chấm bài.

- Việc tổ chức những buổi kiểm tra để đánh giá kĩ năng thực hành nghề dạy học của SV trong quá trình dạy học môn GDH còn rất hạn chế.

- Khi cho điểm và đánh giá "tay nghề" của giáo sinh còn nương nhẹ và chưa phản ánh đúng thực chất trình độ, khả năng của giáo sinh khi kiến tập và thực tập sư phạm.

Trên đây là một số những tồn tại trong KT-ĐG kết quả học tập môn GDH ở các trường sư phạm hiện nay. Trong khi đó thì giáo dục thể giới yêu cầu giáo viên thế kỉ 21 phải được đào tạo để trở thành những nhà giáo dục hơn là những chuyên gia truyền đạt kiến thức. Do vậy, những kĩ năng nghề nghiệp của giáo viên lại càng được chú trọng hơn bao giờ hết. Bởi vậy, việc đánh giá kĩ năng thực hành nghề dạy học của SV cần phải được xem là một trong những mục đích quan trọng khi đánh giá kết quả học tập môn GDH ở các trường sư phạm hiện nay.

4. Sử dụng THSP trong KT-ĐG kết quả học tập môn GDH

THSP chính là một cách thể hiện khác của nội dung dạy học môn GDH, đồng thời nó phản ánh nội dung học tập một cách cụ thể, sinh động, hấp dẫn đối với SV. Có thể coi THSP như là một phương tiện để KT-ĐG kết quả học tập môn GDH. Thông qua việc KT-ĐG này, có thể thấy được những ưu thế sau:

- Phát huy tính tích cực nhận thức của SV bởi tính sinh động, hấp dẫn, tính thực tiễn và tính có vấn đề của THSP.

- Đánh giá được trình độ nắm vững kiến thức môn GDH của SV, cũng như những hiểu biết khác về các mặt của đời sống xã hội và kinh nghiệm sống của SV.

- Giúp SV tiếp cận và có thêm những hiểu biết về thực tiễn giáo dục ở trường phổ thông.

- Đánh giá được kĩ năng phân tích, tổng hợp hoá, khái quát hoá của SV.

- Đánh giá được kĩ năng đặt và giải quyết vấn đề của SV.

- Đánh giá được mức độ hình thành kĩ năng giải quyết THSP, sự thành thạo của kĩ năng đó cũng như năng lực ứng xử xử phạm của SV.

- KT-ĐG bằng THSP có tác dụng lớn trong việc điều chỉnh động cơ, mục đích học tập môn GDH của SV, thay đổi cách dạy, cách học môn học này.

- Hình thành cho SV ý thức nghề nghiệp để họ tự rèn luyện, trau dồi nhân cách người thầy giáo.

- Trong những trường hợp nhất định, khi có những THSP thích hợp được sử dụng để KT-ĐG kết quả học tập môn GDH thì sẽ biến việc đánh giá của giảng viên thành tự đánh giá của SV.

5. Những điều kiện để sử dụng THSP trong KT-ĐG kết quả học tập môn GDH có hiệu quả

- Giảng viên sử dụng THSP thường xuyên trong quá trình dạy học môn GDH và coi THSP như là một phương tiện để thể hiện và chuyển tải nội dung môn học.

- THSP sử dụng trong quá trình dạy học và trong KT-ĐG kết quả học tập môn GDH phải được xây dựng thành hệ thống các tình huống vừa mang tính giả định, vừa mang tính thực tiễn, không có tính áp đặt, phù hợp với trình độ nhận thức, kinh nghiệm sống của SV, đồng thời phù hợp với mục đích, nhiệm vụ, nội dung và logic môn GDH.

- SV có những hiểu biết nhất định về THSP và đã được rèn luyện kĩ năng giải quyết THSP.

- SV phải nhớ kiến thức, nắm được nội dung,

chương trình môn học mà sau này sẽ giảng dạy ở trường phổ thông cũng như các nội dung giáo dục khác ở trường phổ thông.

6. Ví dụ về việc sử dụng THSP trong KT-ĐG kết quả học tập của SV phần Lí luận dạy học

THSP sau đây dùng để KT-ĐG kết quả học tập phần Lí luận dạy học của SV khoa Toán:

Hôm nay cô giáo Lan dạy bài Định lí đảo về dấu của tam thức bậc hai tại lớp 10B. Cô nói: "Trong mục §3 ta đã biết định lí thuận về dấu của tam thức bậc hai. Trong bài học hôm nay, chúng ta sẽ nghiên cứu định lí đảo về dấu của tam thức bậc hai và những áp dụng của định lí đó. Cô đề nghị các em mở sách giáo khoa trang 118,119 xem định lí đảo được phát biểu và chứng minh như thế nào". Nói xong, cô giáo Lan bắt đầu chứng minh định lí đảo và các hệ quả của nó ở trên bảng, đồng thời yêu cầu học sinh chú ý theo dõi. Sau khi chứng minh xong, cô đưa ra bài tập và yêu cầu học sinh áp dụng định lí đảo vừa được chứng minh để làm bài tập.

1- Hãy phán đoán khả năng làm bài tập của học sinh?

2- Hãy nhận xét và phân tích việc thực hiện các nguyên tắc dạy học và việc sử dụng các phương pháp dạy học của cô giáo Lan trong tình huống trên?

3- Bạn sẽ giảng bài học này như thế nào để mang lại hiệu quả dạy học cao nhất?

Câu hỏi thứ nhất của tình huống trên nhằm đánh giá khả năng nhận thức tình huống, khả năng phán đoán, tư duy logic và những hiểu biết về THSP nói chung của SV. Để trả lời câu hỏi này thì SV phải nhận thức đúng và đầy đủ nội dung tình huống, xác định được các dữ kiện của tình huống, những mâu thuẫn của tình huống và những yêu cầu đặt ra của tình huống để từ đó có những nhận định và phán đoán ban đầu. Điều này sẽ được SV tự kiểm chứng khi trả lời câu hỏi thứ hai của tình huống.

Câu hỏi thứ hai nhằm KT-ĐG việc nắm vững hệ thống các nguyên tắc và phương pháp dạy học của SV, đánh giá kĩ năng vận dụng tri thức phần Lí luận dạy học vào giải quyết tình huống của SV. Việc SV đưa ra những lời nhận xét và phân tích quá trình dạy học của cô giáo Lan sẽ là căn cứ để giảng viên nhận xét, đánh giá chính bản thân SV.

Câu hỏi thứ ba của tình huống nhằm KT-ĐG toàn bộ việc nắm vững kiến thức về Lí luận dạy học của SV, đánh giá kĩ năng tổ chức hoạt động

(Xem tiếp trang 45)